

Poglavlje 2

Ἀνδοκίδου Κατὰ Ἀλκιβιάδου, 1–2

O autoru

Andokid (Ἀνδοκίδης, oko 440. – nakon 391. pr. Kr.), rodom iz ugledne i bogate atenske obitelji, pripadao je „zlatnoj mladeži” Atene; mnogi od njegovih drugova pojavljuju se kao protagonisti u Platonovim dijalozima. Kao pripadnik aristokratskih, prema demokraciji neprijateljskih društava bio je tijekom Peloponeskoga rata 415., zajedno s Alkibijadom, upleten u skandal oskvrnuća hermi uoči Sicilske ekspedicije; bogohulni je čin teško uvrijedio običan atenski narod, osobito zato što se sumnjalo da se Alkibijad, zajedno s prijateljima, u svojoj kući izrugivao i Eleuzinskim misterijama.

Andokid je završio u zatvoru (Alkibijad, koji je otplovio za Siciliju, bio je osuđen u odsutnosti) te je na savjet rođaka Harmida – onoga po kojemu se zove jedan Platonov dijalog – prokazao četiri člana svojega aristokratskog udruženja. Potom je osuđen na progonstvo na Cipar. Vratio se u Atenu 407. i pokušao govorom ishoditi oprost, ali neuspješno; pomilovan je tek u okviru opće amnestije 403. Ponovno se počeo baviti politikom i opet je optužen za bezbožnost; branio se govorom *O misterijama* (399.). Bio je član poslanstva koje je 391. pregovaralo sa Spartom o miru, no, zbog držanja tijekom poslanstva optužen je za veleizdaju (branio se govorom *O miru sa Spartancima*) i ponovno osuđen na progonstvo. Umro je izvan Atene, ne zna se kad.

Andokidovi govori dragocjen su povijesni izvor, a pokazuju i dijalektičku sposobnost i dobro poznavanje atenskoga sudskog stila. Andokid, koji nije bio profesionalni govornik, riječi nalazi u životu, ne u školi.

O tekstu

Govor *Κατὰ Ἀλκιβιάδου* (*Protiv Alkibijada*) već se u antičko doba nije smatrao Andokidovim djelom. Prema navodima u tekstu i onome što o povijesti znamo, govor bi bio održan 417., kad je *ὄστρακοφορία* (glasovanje ostrakama) trebala odlučiti hoće li prognan biti Alkibijad ili Nikija; demagog Hiperbol pokušao se riješiti barem jednoga od dvojice utjecajnih protivnika, ali Alkibijad se nagodio s Nikijom, tako da je ostrakizmom prognan sam Hiperbol. Andokid je tada imao oko dvadeset godina te se teško može s njim povezati spominjanje uspješne političke karijere koja je uključivala šest diplomatskih poslanstava u zapadnoj Grčkoj i na Siciliji. O takvoj karijeri on ne govori ni u autentičnim djelima. Postoje i pravno-proceduralni problemi; budući da ostrakizam nije bio sudski postupak, nije uključivao govore optužbe i obrane.

Situacija, međutim, nije posve izmišljena. Plutarh, koji o ostrakizmu 417. pripovijeda na više mjesta, daje naslutiti da je upleten bio i vođa treće stranke, Feak (*Φαίαξ*). Zato je bilo pokušaja da se govor pripíše Feaku; to, pak, otežava spominjanje osvajanja Mela (koje se dogodilo tek 416.).

Najvjerojatnije je, stoga, da je riječ o književnoj vježbi, možda „iz uloge” Feaka. Vježba mora da je nastala kad detalji procedure ostrakizma više nisu bili posve jasni, vjerojatno u ranome IV. st.

U prvome dijelu govora govornik dokazuje svoje zasluge i nedužnost, ističe da, iako je četiri puta bio tužen zbog političkih prijestupa, nikad nije osuđen. U drugome se dijelu napada Alkibijadovo javno i privatno djelovanje. Uspoređuju se obitelji govornika i Alkibijada (oba su Alkibijadova djeda bila dvaput ostrakizmom prognana), ističe se spremnost govornika da i na sudu odgovara za svoje postupke (što Alkibijad nikad nije htio učiniti), odbija se prigovor da su govornika oslobodili zbog nesposobnosti tužitelja. Naposljetku govornik upozorava da će Alkibijad pokušati pridobiti suosjećanje publike, ali u javnome je interesu da se progna njega, a ne govornika, koji je u prošlosti mnogim djelima zadužio Atenu.

Odabrani odlomak stoji na samome početku govora i razmatra načelne opasnosti bavljenja politikom, kojih je govornik itekako svjestan. Opasnostima se izložio u interesu općega dobra, uz podršku sebi sklonih, čak i po cijenu sukoba s moćnim neprijateljima. Iznosi glavni problem govora: koga od trojice treba prognati na deset godina.

Pročitajte naglas grčki tekst.

And. In Alcibiadem [Sp.] 1–2

οὐκ ἐν τῷ παρόντι μόνον γινώσκω τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ὡς σφαλερόν ἐστιν ἄπτεσθαι, ἀλλὰ καὶ πρότερον χαλεπὸν ἠγούμην, πρὶν τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι τινος. πολίτου δὲ ἀγαθοῦ νομίζω προκινδυνεύειν ἐθέλειν τοῦ πλήθους, καὶ μὴ καταδείσαντα τὰς ἔχθρας τὰς ἰδίας ὑπὲρ τῶν δημοσίων ἔχειν ἡσυχίαν· διὰ μὲν γὰρ τοὺς τῶν ἰδίων ἐπιμελουμένους οὐδὲν αἱ πόλεις μείζους καθίστανται, διὰ δὲ τοὺς τῶν κοινῶν μεγάλαι καὶ ἐλεύθεραι γίνονται.

ᾧν [τῶν ἀγαθῶν] εἷς ἐγὼ βουλευθεὶς ἐξετάζεσθαι μεγίστοις περιπέπτωκα κινδύνοις, προθύμων μὲν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὑμῶν τυγχάνων, δι' ὅπερ σφύζομαι, πλείστοις δὲ καὶ δεινοτάτοις ἐχθροῖς χρώμενος, ὑφ' ᾧ διαβάλλομαι. ὁ μὲν οὖν ἀγὼν ὁ παρῶν οὐ στεφανηφόρος, ἀλλ' εἰ χρὴ μὴδὲν ἀδικήσαντα τὴν πόλιν δέκα ἔτη φεύγειν· οἱ δ' ἀνταγωνιζόμενοι περὶ τῶν ἄθλων τούτων ἐσμέν ἐγὼ καὶ Ἀλκιβιάδης καὶ Νικίας, ᾧν ἀναγκαῖον ἕνα τῇ συμφορᾷ περιπεσεῖν.

Analiza i komentar

οὐκ

ἐν τῷ παρόντι

μόνον

γινώσκω

τῶν πολιτικῶν πραγμάτων
 ὡς σφαιερὸν ἐστὶν
 ἄπτεσθαι,
 ἀλλὰ καὶ
 πρότερον
 χαλεπὸν ἡγούμεην,
 πρὶν
 τῶν κοινῶν
 ἐπιμελεῖσθαι
 τινος.

οὐκ... μόνον... ἀλλὰ καὶ... koordinacija rečeničnih članova: „ne samo... nego i...”

ἐν τῷ παρόντι LSJ / Logeion πάρειμι II.

γινώσκω § 231

ὡς σφαιερὸν ἐστὶν § 315; pridjevska dopuna uz kopulu Smyth 4.26 910;
verbum sentiendi otvara mjesto zavisnoj izričnoj rečenici koju uvodi
 veznik ὡς, § 467

ἄπτεσθαι § 232; ἄπτεσθαι τινος

χαλεπὸν ἡγούμεην § 235, § 243; ἡγέομαι otvara mjesto dvama akuzativima
 (objekta i predikata), § 388; ovdje bi objektni akuzativ bio poimeničeni
 infinitiv ἄπτεσθαι

πρὶν... ἐπιμελεῖσθαι § 243; ἐπιμελέομαι τινος; πρὶν otvara mjesto zavisnoj
 vremenskoj rečenici s infinitivom, § 488.1

τῶν κοινῶν... τινος potonji je genitiv objekt uz ἐπιμελέομαι, prvi je dijelni,
 § 395

πολίτου δὲ ἀγαθοῦ

νομίζω

προκινδυνεύειν ἐθέλειν

τοῦ πλήθους,

καὶ μὴ
καταδείσαντα
τὰς ἔχθρας
τὰς ἰδίας
ὑπὲρ τῶν δημοσίων
ἔχειν ἡσυχίαν·
διὰ μὲν γὰρ τοὺς
τῶν ἰδίων
ἐπιμελουμένους
οὐδὲν
αἰ πόλεις
μείζους καθίστανται,
διὰ δὲ τοὺς
τῶν κοινῶν
μεγάλαι καὶ ἐλεύθεραι γίνονται.

δὲ ἄεστις δέ označava nadovezivanje na prethodni iskaz
πολίτου... ἀγαθοῦ νομίζω... ἐθέλειν... καὶ μὴ καταδείσαντα... ἔχειν ἡσυχίαν
§ 231; νομίζω kao kopulativni glagol i *verbum sentiendi* otvara mjesto
ne samo objektima (ovdje infinitiv i akuzativ s infinitivom) nego i ge-
nitivu koji izriče *komu* je što svojstveno, § 393.2, Smyth 4.42.93.83,
1304 1305
προκινδυνεύειν § 231; προκινδυνεύω τινός
ἐθέλειν § 231; glagol ἐθέλω otvara mjesto infinitivu
καταδείσαντα § 267; složenica glagola δείδω; dio akuzativa s infinitivom,
§ 491
τὰς ἔχθρας τὰς ἰδίας jače istaknut atributni položaj, § 375
ὑπὲρ τῶν δημοσίων ὑπὲρ ovdje: „što se tiče”, LSJ ὑπέρ III
τῶν δημοσίων poimeničenje, § 373; DGE / Logeion δημόσιος IV
ἔχειν § 231
διὰ μὲν γὰρ τοὺς... διὰ δὲ τοὺς... koordinacija rečeničnih članova (poimeni-
čenih participa) s pomoću ἄεστις μὲν... δέ...
τοὺς... ἐπιμελουμένους § 243; ἐπιμελέομαι τινος; § 373

μείζους stegnuti oblik, Smyth 293 d

καθίστανται § 305, složena glagola ἵστημι, u mediju znači „postati” i ima nužnu (ovdje atributnu) dopunu

τῶν κοινῶν sc. ἐπιμελουμένους

γίγνονται § 232, kao kopulativni glagol ima nužnu (ovdje atributnu) dopunu

ῶν [τῶν ἀγαθῶν]

εἰς ἐγὼ

βουλευθεῖς ἐξετάζεσθαι

μεγίστοις

περιπέπτωκα

κινδύνοις,

προθύμων μὲν

καὶ ἀγαθῶν

ἀνδρῶν

ὑμῶν

τυγχάνων,

δι' ὅπερ σώζομαι,

πλείστοις δὲ

καὶ δεινοτάτοις ἐχθροῖς

χρώμενος,

ὑφ' ὧν διαβάλλομαι.

ῶν... εἰς [τῶν ἀγαθῶν] dijelni genitiv, § 395 uz εἰς; uglatim zagradama označene su riječi koje postoje u rukopisnoj predaji, ali, po mišljenju priređivača, nisu stajale u izvorniku

βουλευθεῖς § 296; § 325.13, § 328.2; glagol otvara mjesto infinitivu

ἐξετάζεσθαι § 232

περιπέπτωκα § 272; § 275b; složena glagola πίπτω, § 327.17; περιπίπτω τινί

τυγχάνων § 231; τυγχάνω τινός

δι' ὅπερ paralela s ὑφ' ὧν

σώζομαι § 232

χρώμενος § 243; χρῆσθαι τινι; LSJ χράομαι IV.b
 διαβάλλομαι § 232

ὁ μὲν οὖν ἀγῶν
 ὁ παρῶν
 οὐ στεφανηφόρος,
 ἀλλ'
 εἰ χρῆ
 μηδὲν ἀδικήσαντα
 τὴν πόλιν
 δέκα ἔτη φεύγειν·
 οἱ δ' ἀνταγωνιζόμενοι
 περὶ τῶν ἄθλων τούτων
 ἐσμὲν ἐγὼ καὶ Ἀλκιβιάδης καὶ Νικίας,
 ὧν ἀναγκαῖον
 ἕνα
 τῆ συμφορᾶ
 περιπεσεῖν.

ὁ μὲν οὖν ἀγῶν... οἱ δ' ἀνταγωνιζόμενοι... koordinacija rečeničnih članova
 (poimeničenih participa) s pomoću čestica μέν... δέ...

ὁ... ἀγῶν ὁ παρῶν jače istaknut atributni položaj, § 375; LSJ πάρειμι II.

οὐ στεφανηφόρος sc. ἐστὶ

εἰ veznik εἰ uvodi zavisnu upitnu rečenicu, § 469

χρῆ χρῆ je bezličan glagol; otvara mjesto nužnoj dopuni, ovdje akuzativu s
 infinitivom

μηδὲν ἀδικήσαντα § 267, § 269; ἀδικέω τινά § 381.1; negacija μή ističe
 dopusno značenje

φεύγειν § 231; u ovom kontekstu φεύγω znači „biti prognan”

οἱ... ἀνταγωνιζόμενοι § 232; ἀνταγωνίζομαι περὶ τινος; poimeničenje, § 373

ἐσμὲν § 315; kopulativni glagol otvara mjesto nužnoj predikatnoj dopuni
 (imenski predikat, Smyth 910)

ἀναγκαῖον sc. ἐστί; otvara mjesto nužnoj dopuni, ovdje akuzativu s infinitivom

περιπεσεῖν § 254; složnica glagola πίπτω; περιπίπτω τινί, LSJ περιπίπτω II.3